

Commissie Meijers

permanente commissie van deskundigen in
internationaal vreemdelingen-, vluchtelingen-
en strafrecht

CM2007 Overlevering naar Polen opgeschort. Oproep tot politieke interventie in *rule of law* problematiek EU-lidstaten

28 oktober 2020

In afwachting van uitspraken van het Hof van Justitie EU in een tweetal prejudiciële verwijzingen van de rechtbank Amsterdam, zijn door die rechtbank alle overleveringen naar Polen opgeschort.¹ Ook de Duitse overleveringsrechter weigerde eerder al naar Polen over te leveren.² Het is waarschijnlijk een kwestie van tijd voordat meer nationale rechters zich bij deze trend aansluiten, mogelijk ook in de relaties tot andere EU-lidstaten waar de rechtsstaat serieus afkalft.³ De zorgwekkende rechtsstatelijke ontwikkelingen in Polen hebben zodoende directe invloed op de grensoverschrijdende samenwerking in strafzaken. De Commissie Meijers ziet daarin aanleiding om de nationale en Brusselse politiek tot actie op te roepen en jegens de betreffende lidstaten de druk op te voeren om juridisch bindende Europese en rechtsstatelijke waarden te respecteren.

Ter onderbouwing van die oproep, brengt de Commissie Meijers het volgende onder de aandacht.

1. Nationale rechters bevinden zich nu in een positie waarin zij zich moeten uitlaten over een uiterst politiek beladen kwestie. Hoe lang kan dat nog van hen worden gevraagd?

Van rechters wordt gevraagd om een oordeel te vellen over de onafhankelijkheid van rechters in andere lidstaten, en daar al dan niet consequenties aan te verbinden voor overlevering. Weliswaar betreft het steeds beslissingen op individuele aanhoudingsbevelen, feit is dat sprake is van een uiterst omvangrijk en politiek zeer beladen probleem. De Commissie Meijers roept in herinnering dat in het traditionele uitleveringsrecht rechters zich weliswaar mogen uitlaten over politiek beladen kwesties als deze, maar dat bij dreigende schendingen van het verbod op marteling en onmenselijke behandeling alsook bij dreigende flagrante schendingen van het recht op een eerlijk proces, de uiteindelijke beslissing in handen van de minister is. Zodoende wordt de uitleveringsrechter voor een belangrijk deel uit de wind van internationale politiek en diplomatie gehouden. Hoe lang kan de politiek rechters in overleveringszaken nog in de wind laten staan?

---

¹ De verwijzingen dateren van 31 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3776 respectievelijk 3 september 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4328. Bijbehorende zaaknummers bij het Hof van Justitie zijn C-354/20 PPU respectievelijk C-412/20 PPU.

² Zie https://oberlandesgericht-karlsruhe.justiz-bw.de/pb/_Lde/6096769/.

³ Volgens een opiniestuk van Anna Wójcik gebeurt dat al, zie <https://ruleoflaw.pl/the-netherlands-will-extradite-no-one-to-poland-under-european-arrest-warrant/>.

Commissie Meijers

permanente commissie van deskundigen in
internationaal vreemdelingen-, vluchtelingen-
en strafrecht

2. De verantwoordelijkheid voor een werkbare oplossing dient niet (volledig) bij het EU Hof van Justitie te worden gelegd.

Nationale rechters kunnen zich natuurlijk tot het EU Hof van Justitie wenden in de hoop nadere richting te ontvangen over de toelaatbaarheid van overlevering bij systematische schending van de rechterlijke onafhankelijkheid. De Commissie Meijers meent echter dat van dit Hof niet kan worden verwacht in de toekomst een werkelijke en werkbare ommekeer te bewerkstelligen in zijn huidige lijn van rechtspraak op dit punt (bijv. door de concrete toetsing in het individuele geval niet langer te vereisen).⁴ Het Hof van Justitie ziet zich al in toenemende mate geconfronteerd met vragen over de grenzen van wederzijdse erkenning, maar heeft die vragen te beoordelen tegen de achtergrond van een veel breder en dwingend kader van Europese integratie, waarin het beginsel van wederzijdse erkenning ook op verscheidene andere beleidsgebieden een bepalende rol speelt. Omgaan op strafrechtelijk terrein heeft potentieel forse gevolgen voor die andere beleidsterreinen en lijkt mede daarom niet realistisch.

3. Opschorting/stopzetting overlevering hindert resocialisatie veroordeelden

De Commissie Meijers onderstreept daarnaast dat er in de specifieke context van het EAB méér speelt dan de vraag of verdachten en veroordeelden met goed fatsoen kunnen worden overgedragen ten behoeve van vervolging dan wel straftenuitvoerlegging. Voor de aangezochte staat mag de focus dan wel liggen op die vraag – en dan zijn systematische aanvallen op de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht inderdaad een fiks probleem – aan de ontwikkeling van het EAB-mechanisme liggen nog andere behartigenswaardige beginselen ten grondslag die door het stopzetten van overleveringen danig in het gedrang kunnen komen. Dit geldt met name wanneer – en dat is niet ondenkbeeldig – een langdurige opschorting of stopzetting, Nederland aanspoort te gaan inzetten op het overnemen van elders aangevangen strafvervolgingen en elders uitgesproken sancties. Wij noemen hier met name het beginsel van resocialisatie dat gemakkelijk in het gedrang komt als niet in Nederland verblijvende personen toch alhier hun sanctie moeten ondergaan.

4. Langdurige opschorting laat opgeëiste persoon te lang in onzekerheid

Langdurige opschorting resulteert automatisch in een ernstige vertraging van de procedure van overlevering en dat is meestentijds niet in het belang van de opgeëiste persoon. Een belangrijk winstpunt van de overleveringsprocedure ten opzichte van de klassieke uitleveringsprocedure is de snelheid waarmee de rechter op overlevering dient te beslissen, met als gevolg dat de opgeëiste persoon zeer vlot duidelijkheid verkrijgt over zijn rechtspositie.

---

⁴ Concrete toetsing is thans nog wel vereist, zie m.n. HvJ EU 25 juli 2018, [C-216/18 PPU](#).

Commissie Meijers

permanente commissie van deskundigen in
internationaal vreemdelingen-, vluchtelingen-
en strafrecht

5. Mogelijke invloed op omgekeerd overleveringsverkeer I: Hoe valt momenteel uit te leggen dat Nederland nog wel overleveringsverzoeken aan Polen kan richten?

Het voorgaande wordt zo mogelijk des te prangender wanneer het overleveringsverkeer in omgekeerde richting wordt bekeken. Immers, als overlevering *naar* een specifieke lidstaat ontoelaatbaar wordt geacht omdat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht aldaar niet langer gegarandeerd kan worden, valt dan nog wel te rechtvaardigen dat aan het adres van diezelfde lidstaat wel verzoeken gedaan blijven worden tot overlevering *vanuit* die lidstaat? Een negatief antwoord op die vraag heeft evenzeer potentieel dramatische gevolgen voor het kunnen effectueren van succesvolle re-integratie in de maatschappij. De elders wonende delinquent die aldaar wordt veroordeeld door een rechterlijke macht die als niet-onafhankelijk wordt beschouwd, moet dan bovendien zijn sanctie ondergaan in een land waar de kansen op succesvolle re-integratie niet tot nauwelijks aanwezig zijn.

6. Mogelijke invloed op omgekeerd overleveringsverkeer II: Repercussies aan het adres van Nederland?

Niet valt uit te sluiten dat langdurige opschorting en stopzetting van overlevering zal leiden tot uiterst onwenselijke repercussies voor Nederland. Wij denken dan vooraleerst aan het ongefundeerd of op gekunstelde gronden weigeren van overlevering naar Nederland, Duitsland en andere lidstaten die zich genoodzaakt zien overlevering om *rule of law*-gerelateerde zorgen op te schorten of te weigeren. Dat deze zorg niet meer hypothetisch is, bleek recent al uit de onderbouwing van een Poolse rechter om de door Nederland verzochte overlevering van twee Poolse onderdanen in een parentale ontvoeringszaak te weigeren.⁵ Een recente oproep van de Poolse OM-baas aan officieren van justitie om Nederlandse overleveringsverzoeken te blokkeren, versterkt de zorg om repercussies danig.⁶ Een dergelijke opstelling brengt de grensoverschrijdende opsporing, vervolging en berechting van misdaad in gevaar en daar is niemand bij gebaat.

Al het voorgaande samengenomen, bestaan volgens de Commissie Meijers nieuwe en aanvullende argumenten om politieke bemoeienis met de *rule of law* ontwikkelingen in Polen te intensiveren, en zij roept daar dan ook dringend toe op.

---

⁵ Zie <https://ruleoflaw.pl/district-court-in-warsaw-european-arrest-warrant/>.

⁶ Zie <https://ruleoflaw.pl/polands-national-public-prosecutor-is-going-to-war-with-the-netherlands/>.